

Egenkontroll i skolor och förskolor

Alla som driver lokaler för undervisning, vård eller annat omhändertagande är enligt miljöbalken skyldiga att kontrollera sin verksamhet genom egenkontroll. Egenkontrollen syftar till att förebygga och motverka fel på utrustning, olämplig inredning, felaktiga rutiner eller andra brister innan de orsakar besvär för hälsan eller för miljön.

Den som bedriver en verksamhet ska enligt miljöbalken planera och kontrollera sin verksamhet för att motverka eller förebygga olägenheter för människors hälsa eller miljön.

Kraven på egenkontroll gäller alla verksamheter, även fastighetsägaren som hyr ut lokalen.

Anmälningsskyldiga verksamheter

Skolor, förskolor och fritidshem är exempel på verksamheter som är anmälningsskyldiga enligt miljöbalken.

För anmälningsskyldiga verksamheter gäller mer preciserade krav på egenkontroll som finns i förordningen (1998:901) om verksamhetsutövarens egenkontroll.

Utformning av egenkontrollen

Följande punkter ska enligt förordningen om verksamhetsutövarens egenkontroll finnas med:

Ansvar

Det ska finnas en fastställd fördelning av ansvaret för de frågor som regleras av miljöbalken, dess föreskrifter och beslut meddelade med stöd av miljöbalken.

Arbetsuppgifterna ska vara delegerade så långt ut i organisationen som möjligt för att få ett väl fungerande förebyggande arbete. Ansvaret ska ligga på en viss funktion eller en namngiven person på en viss befattning. Det räcker inte med att ansvaret ligger på en viss enhet eller del av verksamheten. Den som har ansvaret ska ha getts förutsättningar i form av kunskaper, befogenheter och resurser. Ansvaret ska vara fastställt av den högst ansvarige för verksamheten, eller den med motsvarande ansvar.

Rutiner

Det ska finnas rutiner för att fortlöpande kontrollera att inredning och utrustning hålls i gott skick och för att i god tid kunna sätta in åtgärder mot brister i verksamheten t.ex.:

- Städning: metoder, tidpunkt, vem som utför den, omfattning, uppföljning,
- Ventilationskontroll,
- Hantering av avfall,
- Hygien- och smittskyddsrutiner,
- Hantering av kemikalier,
- Rutiner för skötsel och underhåll.

Risker

Verksamhetsutövaren ska fortlöpande och systematiskt undersöka och bedöma riskerna med verksamheten från hälso- och miljösynpunkt. Exempel på riskidentifieringar är:

- Barnsäkerhet i lokaler, utrustning och omgivning,
- Allergironder,
- Mätningar av radon,
- Flödesmätningar, mätning av halten av koldioxid vid normal verksamhet, beräkning av antalet personer som kan vistas i lokalen i förhållande till ventilationens kapacitet etc.,
- Mätningar av termiskt klimat, fukt och luftföroreningar inomhus,
- Bullermätningar,
- Smittspridning och hygien,
- Temperatur i varmvattensystem för att förhindra tillväxt av Legionellabakterier.

Vid driftsstörningar eller liknande händelser ska Miljökontoret underrättas.

Kemiska produkter

Det ska finnas en förteckning över kemiska produkter som hanteras i verksamheten och som kan innebära risker för hälsan eller miljön, med uppgifter om:

- Produktens namn, omfattning och användning
- Information om hälso- och miljöfarlighet
- Klassificering med avseende på hälso- och miljöfarlighet.

Dokumentationen är viktig

Rutiner, ansvarfördelning, riskvärdering, resultat av undersökningar m.m. ska dokumenteras. Vid tillsyn kan Miljökontoret begära att få uppgifter och handlingar från egenkontrollen.

Samordna egenkontroll och systematiskt arbetsmiljöarbete

Miljöbalken reglerar inte frågor om arbetsmiljö. Det finns stora likheter mellan miljöbalkens krav på egenkontroll och arbetsmiljölagens krav på systematiskt arbetsmiljöarbete och inget hindrar att dessa kontroller samordnas.

Miljöbalkens hänsynsregler

I miljöbalken 2 kap. finns grundläggande

hänsynsregler som ska följas av alla som driver eller avser att bedriva en verksamhet.

Syftet är att skydda hälsan och miljön från skada eller olägenhet. Vid behov ska avvägningar göras mellan nytta och kostnad av att efterleva hänsynsreglerna. Här är några av de viktigaste bestämmelserna:

Omvänd bevisbörda och kunskapskrav

Verksamhetsutövaren ska visa att verksamheten drivs i överensstämmelse med hänsynsreglerna.

Han/hon ska skaffa sig den kunskap som behövs med hänsyn till verksamhetens eller åtgärdens art.

Försiktighets- och lokaliseringsprincipen

Utövaren ska utföra de skyddsåtgärder och iaktta de begränsningar som behövs för att förebygga eller hindra skada eller olägenhet för människors hälsa eller miljön. Vid yrkesmässig verksamhet ska bästa möjliga teknik användas.

Välj den plats för verksamheten som orsakar minsta olägenhet för hälsan och miljön.

Hushållning, kretslopp och val av produkter

Verksamhetsutövaren ska hushålla med råvaror och energi. Om det finns mindre skadliga kemikalier än de man använder idag, ska man använda dem istället.

Mer information

Naturvårdsverkets handbok (2001:3) "Egenkontroll en fortlöpande process" på

www.naturvardsverket.se

Socialstyrelsens allmänna råd se: www.sos.se

- Ventilation – SOSFS 1999:25
- Radon – SOSFS 1999:22 och 2004:6
- Fukt och mikroorganismer – SOSFS 1999:21
- Städning – SOSFS 1996:33
- Termiskt inomhusklimat – SOSFS 1988:2
- Buller inomhus – SOSFS 1996:7
- Hälsorisker från vissa golvmaterial – SOSFS 1989:45

Folkhälsoinstitutet och Astma- och allergi-förbundet har checklistor för allergironder i förskolor och skolor, se www.fhi.se

Boverket har information om bl.a. Legionella på: www.boverket.se

Miljöbalken och annan lagtext finns på www.notisum.se